Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

http://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/33

Jautājums

Kā aizstāt teicienu ***pīķa stunda***?

Atbilde

Latviešu valodā teicienu ***pīķa stunda*** var aizstāt ar vārdu ***sastrēgumstunda***.

Sarunvalodā par ***pīķa stundu*** sauc īpašu sastrēgumlaiku, taču latviešu valodā vārdam *pīķis* šādas nozīmes nav.

Pīķis – 1. ‘duramais ierocis – garā kātā nostiprināts smails asmens’; 2. ‘garš, smails elements, detaļa (mehānismā, ierīcē u. tml.)’; 3. ‘priekšgala vai pakaļgala nodalījums (kuģim)’; 4. ‘spēļu kāršu suga, ko apzīmē ar pīķa asmens vai liepas, bērza u. tml. lapas shematizētu attēlu. Šīs sugas kārts’.

„Latviešu valodas slenga vārdnīcā” norādīts, ka par ***pīķi*** dažkārt dēvē piecnieku (kā atzīmi).

Vārdkopa ***pīķa stunda*** ir tiešs pārcēlums jeb kalks no krievu valodas *часы пик* (*časi pik*), kas nozīmē kādu īpašu aktivitāti, darbības kāpinājumu (virsotni), arī spriedzes laiku u. tml. Šī konstrukcija literārā latviešu valodā nebūtu vēlama, tamlīdzīgi neveikli piemēri ir *pa lielam*, *uz doto brīdi*, *kā reiz, neko sev* u. c.

Pīķa stundu varētu aizstāt ar salikteni ***sastrēgumstunda***. Šis vārds ir iekļauts jau „Latviešu literārās valodas vārdnīcā”, kā arī „Mūsdienu latviešu valodas vārdnīcā”.

Sastrēgumstunda – ‘laiks (parasti darba dienas sākumā un beigās), kad ielās ir ļoti daudz transportlīdzekļu, radot to kustības traucējumus’. Piemēram, *vakara, rīta sastrēgums.*

Avoti

Latviešu literārās valodas vārdnīca

Bušs, O., Ernstsone, V. *Latviešu valodas slenga vārdnīca*. Rīga : Norden AB, 2006, 364. lpp.

© Latviešu valodas aģentūra, 2017